

Kardáék Imre, fazekasmester, népi iparművész hamarosan betölti 70-ik esztendejét. Körülbelül tíz éve írtam róla e hasábkokon a következő mondatokat: „Füstszínű fekete mintás korsóit legkevésbé a szűkebb pátriában, Siófokon ismerik. Pedig régóta él a Balaton fővárosában, pontosabban a kiliti városrészben.” Azóta volt egy sikeres kiállítása a Dél-balatoni Kulturális Központban (ha jól emlékszem, annak is fél évtizede már), munkáit sokan megismerték, megszerették, s az ország, sőt a világ különböző részeibe eljutottak kerámiai. A mestert most is ott találom a korong mellett, akárcsak tíz évvel ezelőtt, s most is fényes tekintetű kisüstivel kínál, mint legelő látogatásomkor. „Sovány testalkat, erős karok, finom ujjak, lelkes tekintet”, jegyeztem fel róla annak idején, s most úgy tetszik, környezetében, családjában ő változott a legkevésbé. A kisüstit mindig módjával fagyasztotta — mintegy étvágycsinálónak —, jeles napokon, alkalmakkor (például, ha a népes erdélyi famíliából érkezik valaki vendégségbe) szívesebben fagyasztja saját termésű borát, mely — mondja — fölfrissíti a vért, karbantartja az egészséget és megszépíti az emlékeket.

Az Európa-hírű Korondon született, ahol szinte minden háznál lakik egy fazekas, s valamelyik portán mindig izzik egy kemence.

— Ha egy színt ki akarunk próbálni (hogyan miként

Korongos Korondról

Álmában gyürkőzik Kardáék Imre

SZAPUDI ANDRÁS
RIPORTJA

hat majd égetés után), nem kellett messzire menni a faluban, hogy találjunk egy kemencét, amelyet éppen aznap készültek betapasztani — emlékezett. — Az én gyermekkoromban minden héten tűz ütött ki a községben, ugyancsak a kemencék miatt. Korond, a fazekas falu, a kerámia termésén kívül a tüzről volt híres...

1933. január 15-én — 13 éves korában — állt be fazekasinasnak Katona András mesterhez, akivel három évre szóló szerződést kötött.

— A mester két év múltán azt mondta: Imre fiam, most már otthon is elboldogulsz. Tizenöt éves voltam, nemigen mertem elhinni, hogy én már alkalmas vagyok az önálló életre, de a mester igencsak biztatott. Tudtam, hogy jól akar, ismerte családunk állapotát, segíteni szeretett volna rajtunk. Mert akkor már apám egyre kevesebbet tudott dolgozni, javakorában megpróbálta szegényt a betegség, és öt gyerek kért kenyeret a portáján. Én voltam a legöregebb, nekem kellett mielőbb pénzt keresnem.

Kardáék Imre „korondisága” két szempontból is rendhagyó. Először: az ő esetében nem mondhatja el, hogy a fazekasmesterség apáról fiúra szállt. Másodszor: az erdélyi virágos réteket idéző, s a korondi fazekasokra nézve kötelező stílus megtanulása, alkalmazása után egyéni utakat keresett.

— Korondon minden második ember korongozott, de az én apám asztalos volt. Megpedig műbútorasztalos. Mondhatom, igen szép munkák kerültek ki a műhelyéből. Valósággal rajongott a fáért, nagyon értett hozzá. Elnézegette őket, gyönyörködött bennük fönn a havason, alig tudott közülük választani. Talán sajnálta is őket, hiszen amelyikre rá-

mutatott, hogy ezt, vagy azt akarom megvásárolni, rögtön kivágták. Egyszer a havason a hosszú nézegetésben úgy megfázott, hogy nem lábalt ki többé a betegségből. Szóval hazamentem, és az apám műhelyében kezdtem el dolgozni. A házunk utcára néző szobája volt a műhely, az apám munkapadja és az én korongom egymás mellett állt. Mielőtt elváltam Katona mestertől, azt mondtam neki: „Mester úr, én úgy érzem, még sokat kellene tanulnom magától. A kisebb tállakat, korsókat jól meg tudom csinálni, de a nagyobb méretű edényeimmel elégedetlen vagyok.” „Rá se ránts, fiam, majd boldogulunk ketten”, felelte Katona András. „Én átmegek majd hozzád, és megcsinálom a nagyobb edényeket, te pedig nálam a kisebbeket.” Így aztán megnyugodtam. Társultunk a mesterrel, átjártunk egymáshoz dolgozni. Közben az apám végképp abbahagyta az asztalosságot, nekem segített a fazekasmunkában.

Korongról a történelem sodorta el.

— Vitt a háború. Frontra, fogságba. Volt egy-két kemény évem, mint mindenkinek a korosztályomból, de egy kis szerencsém is akadt. Túléltem a veszedelmeket és a legelső hadifoglyonattal hazatérhettem. Nem Erdélybe, hanem Magyarországra, pontosabban: Budapestre. Egy ideig Hídegkúton dolgoztam, aztán a díszkerámiai szövetségben. Tizennyolc évig. Ott csak korongoztam. Tizennyolc év sok idő, közben igazán megszokhattam volna azt a sab-

lonos munkát, de nem szoktam meg. Nem tudtam megszokni. Nem tetszett, nem elégített ki. 1973-ban gondoltam egyet, és kiváltottam az iparendélyt. Itt, Siófok-Kilitiben, a feleségem szülőfalujában próbáltam szerencsét. Tizenegy hónapig maszek voltam. A feleségem meg a lányaim próbálták értékesíteni a portékát, igen csekély eredménnyel.

— Talán tanácsot kellett volna kérniük a Balatonpart giccsárusaitól, miként lehet az üzletet föllendíteni — jegyzem meg.

— Legyint.

— Nekem nem sikerült. Ezért aztán hamar belefáradtam a maszekolásba, és leadtam az iparendélyt. 1974 óta a népművészek háziipari szövetségének szállítom a munkáimat és azó-

ta, hogy jó órában mondom, nincs másra gondom, csak a munkára. Az üzlet nem nekem való. Kezdetben csak a feleségemmel tartottunk a szövetséghez, de közben a két lányom és a vejem is csatlakozott hozzánk. Jól van ez így. Majd ha a kezemből kiesik a

munka, nem marad arvan a műhely. Most például amerikai exportra dolgozunk... Meglepő eredményeket ért el a korongozásban Imre bácsi veje és tanítványa, Privarics István. Kőműves a szakmája, de Kardáék „közegében” kedvet kapott a fazekassághoz, s olyan ki-

tartóan gyakorolta a mesteriség fogásait, hogy hamarosan kiállításra is eljutottak a munkái:

— Pedig nem könnyű szakma — jegyezte meg Imre bácsi. — Csak egyetlen füles edény hatvanhét fordulat meg az ember kezében. Egyszer megszámoztam.

Privarics István, sajnos, most nem dolgozhat. Súlyos baleset érte.

— Mostanában miről álmodik, Imre bácsi?

— Kűszködöm az agyaggal... Valami ősrégi eredetű szögletes formában gondolkodom, s álmomban sosem sikerül. Majd sikerül a valóságban. Ha elvégezzük a munkát Amerikának, lesz időm a magányos gyürkőzésre. Úgy érzem, van elég erőm és életkedvem hozzá.

Talán az ősök majd meg-súgják, mit, hogyan csináljon.

Fotó: Gáspár Andrea

Népművészet